

SIVILOMBUDET

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår referanse
2023/1662

Deres referanse

Vår saksbehandler
Charlotte Garnaas

Dato
03.11.2023

Orientering om uttalelse fra Sivilombudet og underretning om mangler ved forskrift

Sivilombudet har uttalt seg i en sak om betydningen av retten til utdanning ved vurderingen av om en innsatt skal få tilgang til datamaskin til skolebruk, jf. forskrift om straffegjennomføring § 3-20. Kriminalomsorgen avsto klagerens søknad om tilgang til datasystemet «Desktop for skolen» i forbindelse med gjennomføring av videregående opplæring under soning. Avslaget ble begrunnet med at det ikke var «sikkerhetsmessig ubetenkelig» at han fikk tilgang, jf. forskriften § 3-20. Uttalelsen er vedlagt.

Under behandlingen av saken har ombudet kommet over mangler ved forskriftsbestemmelsen som det er grunn til å underrette departementet om, jf. sivilombudsloven § 25 tredje ledd.

Forskriftens § 3-20 ble gitt i 2002, og ser ikke ut til å ha blitt endret siden. I lys av den økte betydningen bruk av data har hatt på svært mange av livets områder i perioden siden 2002, bør det vurderes om bestemmelsen om innsattes tilgang på datautstyr må endres for å ivareta dagens behov. Tilgang til og bruk av data og internett har for eksempel betydning for tilgangen til offentlige tjenester og informasjon, og er et helt sentralt hjelpemiddel i skolen og i arbeidslivet.

I skolen er digitale ferdigheter, ifølge skoleplanverket, en av de fem grunnleggende ferdighetene som er sentrale gjennom hele opplæringsløpet. Innsatte har i utgangspunktet samme rett til utdanning som elever som ikke er frihetsberøvet, og vil ha samme behov for å tilegne seg digitale ferdigheter. Riksrevisjonen har undersøkt om innsatte i fengsel i perioden 2016-2020 mottok opplæringstjenester som var tilpasset behovene deres og som fremmet tilbakeføring til samfunnet. Riksrevisjonen konstaterte at når elever på skolen i fengsel ikke har like god tilgang til digitale læremidler som det er lagt til grunn i læreplanverket, svekkes de innsattes mulighet til å få opplæring i tråd med kompetansemålene, se avsnitt 27 i ombudets uttalelse.

På bakgrunn av dette mener ombudet at departementet bør vurdere om bestemmelsen er dekkende for dagens situasjon og behov.

En annen uklarhet ved forskriftsbestemmelsen er at den etter sin ordlyd kan gi inntrykk av at kriminalomsorgen kan avslå en innsatts søknad om datautstyr når datatilgangen ikke anses «sikkerhetsmessig ubetenkelig», uten å vurdere andre hensyn enn de sikkerhetsmessige. Det følger imidlertid både av straffegjennomføringsloven § 2, og den europeiske menneskerettskonvensjonens tilleggsprotokoll nr. 1 artikkel 2, at sikkerhetshensyn må balanseres opp mot retten til utdanning, slik ombudet konkluderer med i uttalelsen. Dette burde komme tydeligere frem i regelverket.

I uttalelsen påpeker ombudet også at forskriftens vilkår om at bruken av datautstyr må være «sikkerhetsmessig ubetenkelig», ser ut til å angi en annen terskel enn det som følger av det generelle kravet om at straffegjennomføringen skal være sikkerhetsmessig forsvarlig, jf. straffegjennomføringsloven § 3. Det er uklart for ombudet hva som er grunnlaget for å kreve en høyere sikkerhetsmessig terskel for tilgang til datautstyr etter forskriften, enn den generelle terskelen loven gir anvisning på.

Ombudet ber Justis- og beredskapsdepartementet vurdere behovet for å gjøre endringer i forskrift om straffegjennomføring § 3-20. Ombudet ønsker å bli orientert om departementets vurdering.

Hanne Harlem
sivilombud

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Vedlegg

- 1 Uttalelse – betydningen av retten til utdanning ved vurderingen av en innsatts tilgang på datamaskin til skolebruk